

ВСТУП

Найкращою дорогою, щоб знайти те, що потрібне, є також роздумування над богонатхненними книгами, бо в них є і наука добрих діл, і життя блаженних мужів, які немов живі ікони Божого життя. Вони вміщені на те, щоб ми наслідували їхні добрі діла (св. Василій Великий, Лист 2) . Саме з таких святоотцівських слів, хотілось би розпочати вступ до дипломної праці на тему «Родовід Ісуса Христа в синоптичних Євангеліях». В даний час всесвітньої глобалізації, та в час коли багато протестанських і не християнських течій викривлюють тексти та значення Божого Слова, як ніколи гостро стоїть питання читання, вивчення та тлумачення Святого Письма. Традиційно вважається, що праця над святим Письмом є зарезервована виключно за ченцями в монастирях чи науковцями богословських факультетів університетів Європи, Америки та Близького Сходу. Але якщо йти за духом Євангелія, то його мали б вивчати і за ним жити всі християни без винятку. Безумовно, що священнослужителі, котрі, окрім освячувати та управляти, мають за великий дар прилюдно навчати та роз'яснювати Слово Боже, згідно слів Христових «І ця Євангелія Царства буде проповідуватись по всьому світі, на свідоцтво всім народам. І тоді прийде кінець»(Мт 24,14). Тому ми, як майбутні пастирі стада Христового, повинні вивчати і черпати самі з Христового вчення, і водночас жити Словом Божим довірених нам людей. В неділю Святих Отців пересічний християнин, стоячи на Святій Літургії та слухаючи уривок Євангельського читання Мт 1,1-25, в якому розповідається про родовід Ісуса та надприродне народження Ісуса Христа, запитує себе, чому вже з першої сторінки Нового Завіту, з першого розділу Євангелія Матея, є досить важкий для сприйняття список багатьох імен невідомих людей. Можливо, автор намагався підтвердити думку про те, що Новий Завіт не перекреслює Старого, лише доповнює; народження Спасителя - є сповненням старозавітніх пророцтв. Перша сторінка Нового Завіту являє собою портрет впалого людства, до якого й заради якого приходять Ісус Христос. Може закрадатися думка, що цей уривок зовсім непотрібний. Але, згідно св. Івана Золотоустого: «У Святому Письмі немає нічого зайвого й неважливого, хоч би це була йота чи риска, навіть простий привіт відкриває нам велике море думок» (Гомілія на Рим. 16:3) . Саме аналіз місця, значення тексту, текстуальна критика та прагматичний аналіз родоводу Ісуса Христа в Матея 1,1-17 та Луки 3,23-38 будуть предметом та завданням даної роботи. Також намагатимемось відповісти на такі важливі питання: чому Єв. Матей розпочинає від Авраама і веде родовід до Христа, а Лука навпаки від Христа до Адама? Чому використана саме така структура родоводів, і збережений саме такий поділ? Чому в ізраїльській ментальності місце жінки було непомітне, а в родоводі Мт згадується чотири жінки, не цілком доброї моральної поведінки? Не важко зауважити, що в родоводі згадуються малодостойні імена, інколи – люди злочинні, аморальні. Але ж Ісус приходять до людства упалого, а не здорового.

Мета нашої дипломної роботи – дослідити уривки, де згадуються родоводи Господа Нашого Ісуса Христа, зокрема в Євангеліях Нового Завіту (Мт 1,1-17 та Лк 3,23-38). Ці два згадані уривки і є об'єктом дослідження даної роботи. Також намагатимемось

опрацювати родоводи, списки та переписи Старого Завіту, що стане вступним етапом до нашої праці, і допоможе краще зрозуміти значення згаданих осіб в генеалогіях Матея та Луки. А в кінці праці зробимо коротке порівняння двох, згаданих вище, уривків.

В даній роботі використаємо лінгвістично-екзегетичний метод аналізу тексту. Який в біблійному дослідженні є одним з методів синхронного підходу дослідження тексту, як цілісності .

Наша праця буде складатися з трьох розділів. Перший розділ буде описувати значення імені, роду і родоводи СЗ. Зокрема в таких періодах: родоводи в П'ятикнижжі, родоводи в кн. Рути, родоводи в кн. 1 Хронік, родоводи в літературі після повернення з полону (кн. Езри, кн. Неємії).

В другому розділі розглядаємо родовід Євангелиста Матея, у чотирьох наступних етапах: контекстуальний аналіз (розглядає уривок в його ширшому та вузкому контексті; намагається побачити задум автора, щодо розміщення тексту, делімітація уривку та приготування тексту); синтаксичний аналіз (вивчає основний лексичний інвентар, розбір головних слів уривку, синтаксис речень, макро- та мікроструктура, також визначення структури уривку). Семантичний аналіз (семантичний інвентар, опозиції та значинневі лінії, значення слів тексту, те, що саме автор хотів нам передати); прагматичний аналіз (представляє значення уривку на двох рівнях: ситуаційному – що даний уривок означав для сучасників Євангелиста; та сучасному – що даний уривок, як Слово Боже, несе для кожного сучасного християнина). Ці етапи і являють чотири пункти другого розділу.

Третім розділом буде представлення родоводу Євангелиста Луки. Структура розділу подібна до другого. Чотири етапи, які привідкриють нам завісу таємничості родоводу Ісуса Христа.

Використовуючи письмові надбання критичного видання Нового Завіту, Св. Отців Церкви, біблійні коментарі, монографії і словники, напрацювання сучасних богословів, ми досліджуватимемо родоводи для кращого пізнання до кінця непізнаваної глибини Слова Божого, записаного Євангелистами. Серед головних авторів, використаємо дослідження: Ксав'є Леон-Дюфура, Д. С. Грина, А.П Лопухіна, Ф. Руп Іюджина, Darrell L. Bock, R. L. Braun, William R. Farmer, J. Czerski.

Також важливо наголосити, що великою складністю у написанні праці буде велика кількість літератури іноземною мовою (зокрема польська та англійська), переклад буде здійснено нами. Дана дипломна робота не претендує на вичерпність дослідження даної тематики, але є тільки спробою дослідити родовід Ісуса Христа в світлі синоптичних Євангелій.

ВИСНОВКИ

В результаті написання дипломної роботи на тему «Родоводи Ісуса Христа в синоптичних Євангеліях», та під час дослідження даної тематики родоводів, коротко проаналізувавши працю ми можемо зробити такі висновки:

В першому розділі ми опрацювали значення імені та родоводу. І бачимо, що ім'я часто відіграло визначну роль в житті особи, навіть коли це не проявлялось відразу, то на більш пізніших етапах життя, це ім'я могло проявити свою особливу роль. Важливо зрозуміти також, що біблійні імена часто мали символічне значення, що допомагає при дослідженні "життєвого контексту" тої чи іншої книги Святого Письма. Біблійні родоводи, що містять ряд імен і список міст - також відіграють важливу роль у вивченні священної історії. Імена, які даються при народженні, зазвичай виражають діяльність або долю того, хто буде це ім'я носити, наприклад Яків означає «той хто посідає місце іншого» (Бут. 27,36).

Знаємо також, що в Біблії слово рід означає покоління людей, які живуть в одну й ту саму епоху, сучасників, зв'язаних в часі спільністю походження. В деяких випадках цей термін, або поняття служить для вираження солідарності між людьми. Також в цьому пункті подали визначення терміну родовід, як походження або перелік імен; та типи родоводів. В наступних пунктах розділу ми розглянули родоводи, списки імен СЗ. Зокрема родоводи П'ятикнижжя: кн. Буття (нащадки Каїна, спостерігаються нащадки Адама через Сета до Ноя і синів його), Вихід, Чисел (перепис після виходу з Єгипту для визначення кількості ізраїльтян). Родоводи кн. Рут, кн. 1 Хронік (родовід від Адама до Саула, найдовший в Біблії. Включає в себе списки, складені після вигнання; завдання автора було збереження чистоти крові відродженого народу, а також, підкреслили факт того, що добробут народу залежить від виконання закону Божого), списки кн. Езри і Неємії (Знаємо, що в період після вигнання родоводи набули особливе значення, тому що Езра і Неємія наполягали на збереженні чистоти нації і очищенні спільноти від іноземного елемента). Ці вищенаведені свідчення цього розділу, ще раз підкреслюють те, що Бог по-своєму прокладає дорогу до Спасителя Ісуса Христа. Спасіння не залежить від чистоти Ізраїльської крові чи роду, чи від моральної бездоганності особи, але це великий

вибір Бога.

В другому розділі нашої праці, ми безпосередньо опрацювали родовід записаний Єв. Матеем в першій главі свого Євангелія. В цьому родоводі Христос представлений, як «Син Давида, Син Авраама». Цим Матей демонструє, що чоловік Ісус був наслідником обітниць завіту, даних Аврааму (Бут. 17:1-8) і Давиду (2 Сам 7:12-16). Далі Матей прослідковує родовід, ведучи від патріарха Авраама через Давида до Йосифа, «чоловіка Марії, з якої народився Ісус, що зветься Христос». Вивчаючи глибше родовід, ми побачили декілька особливостей: Матей веде родовід від Авраама до Ісуса Христа (Лк навпаки від Христа до Бога); поділ імен на три групи по 14; в другій групі декілька пропусків трьох царів, що не співпадає з текстом Св.Письма; в першій групі Матей згадує декілька імен жінок, що є дивним - бо були пов'язані з моральним падінням роду Давида.

Щодо семантики, на цьому етапі ми розглянули важливі слова, вирази та імена, під оглядом семантичного аналізу, який включає в собі оригінальний текст, точний переклад та пояснення тексту. Також проаналізували опозиції тексту. І можемо виокремити дві, але провідні опозиції для цілого уривку, які пронизують весь родовід Матея. Це - Ісус Христос, та – всі інші люди (тобто Авраам, Давид та інші нащадки). Матей тим самим підкреслює, що Христос нащадок Авраама, з роду Давида та всіх інших категорій людей, які творять генеалогічне дерево народу, серед якого в чудесний спосіб народжується Месія – Христос.

В прагматичному аналізі розглянули ситуаційний контекст, тобто яку мету переслідує автор уривку, і яке значення це має для людини того часу і тої культури. А також дали пояснення, що даний уривок означає для сучасної людини, для віруючого християнина зокрема. Тут підкреслено, що Ісус - Син Давидів; родовід складений був, головним чином, для того, щоб довести це. Також уривок підкреслює, що Ісус - здійснення усіх пророцтв: в Нім здійснилася звістка пророків. Для нас – це тільки імена; про деяких ми знаємо із Святого Письма, про інших - не знаємо нічого. Це люди конкретні, реальні; ми можемо читати їхні імена з почуттям, що - так, я не знаю тебе, але ти один, з тих людей, які складають людську сім'ю Христа.

В останньому розділі ми розглянули інше синоптичне Євангеліє – Луки, який також в третій главі свого Євангелія подає родовід Христа. Тут також є багато цікавих фактів: деякі коментатори вважають, що родовід у Луки не випадково поміщений не на початку Євангелія, а там де починається розповідь про прилюдне служіння Ісуса Христа. Лука, на відміну від Матея, розпочинає генеалогію Ісуса через всю історію Старого Завіту. Автор прослідковує нащадків Ісуса не до Авраама, а до Адама, сина Бога тим самим

підкреслюючи універсальність спасіння (Лк 3,38). Генеалогія побудована на повторенні фрази "син (того-то)" без використання якого-небудь дієслова і простежує походження Ісуса аж до Адама і Бога;

Важливою думкою прагматики є те, що Ісус має належні корені, щоб бути обіцямим посланцем Бога. Христос знаходиться в лінії Давида, вказуючи на царську постать. Він – зерно Авраама, вказуючи на обіцянку Авраамові. Він - зерно Адама, зв'язуючи його з усім людством. І він - Син Бога. Бог створив цю лінію, щоб досягти апогею у Ісуса. Родовід Ісуса невіддільний від нашого родоvodu, адже в ньому Бог себе виявляє, а виявляючи себе, Він виявляє нас нам самим. Історія Його життя – довга історія, яка відкриває нам сенс нашого життя, адже Він бере це життя на себе і спасає.

Порівняльна характеристика уривків Мт 1,1-17 та Лк 3,23-38

Навіть без ретельного співставлення двох родоводів Ісуса Христа (Мт 1,1-17 та Лк 3, 23-38) - можна побачити декілька розбіжностей, які, на перший погляд, демонструють відмінність, але якщо дослідити глибше дані уривки - то доповняють один одного, збагачуючи родовід нашого Спасителя. Родовід Луки за структурою сильно відрізняється від Матея, окрім того, що Лука подає зворотній перелік імен, розпочинаючи з Ісуса, він також довший, включає в себе предків Авраама, про яких мовчить Мт . Матей та Лука зберігають деякі варіації, стосовно написання та вимови деяких імен. Це - наслідок різних перекладів (транскрипцій) імен з давньогрецької мови на грецьку, а також на сучасні мови. Також, внаслідок помилок при написанні та їх виправленні. Матеем таких імен, як Аса, Амон відповідно, як Асаф (1,8) і Амос (1,10), тобто спроба зробити Ісуса нащадком мудрості і пророцтва.

Зокрема, в родоводі Матея присутнє 41 покоління, в Луки – 76. Лука включає сюди період від Адама до Авраама, а Матей ні. Від Авраама до Давида обидва списки майже ідентичні, але дані за період від Давида до Ісуса в них різняться. Матей простежує 27 поколінь, ведучи лінію через Соломона, а Лука - 42, орієнтуючись на іншого сина Давида, Натана. Один раз упродовж цього періоду родоводи сходяться: на іменах Салатїїла і Зоровавеля - це явно одна і та ж особа. Пізніше, Матей називає Йосифа сином Якова (Мт. 1:16), а Лука - сином Елі (Лк. 3:23). Прийнято вважати, що Матей простежує предків Ісуса по лінії Йосифа, а Лука - по лінії Марії. Якщо Марія походила з роду Давида, про одного з її синів цілком можна було сказати, що він - "сім'я Давида". З іншого боку, багато учених вважають за краще розглядати родовід Луки - як родовід Йосифа, а не Марії, тому що Лука звертає увагу читача на Йосифа (Лк. 1:27; 2:4). Більше того, ніде в Писанні Марія не названа спадкоємицею Давида . Юлій Африканин передбачає, що обидва

списки відображають законне походження Ісуса через Йосифа: Мт відображає природне походження, а Лк – законне. Йосиф був кровним нащадком Якова(Мт), але законним - Елі(Лк).

Основна складність, пов'язана з цією думкою, - різні імена батька Йосифа. Можливо, Матей перераховує юридичних спадкоємців Давида, а Лука - його реальне потомство. Інакше кажучи, є декілька пояснень цього різночитання. Ще одне заперечення проти того, щоб вважати обоє родоводів родоводами Йосифа: оскільки Ісус був народжений від непорочного зачаття, Його не можна назвати сім'ям Давида у буквальному розумінні слова - а Писання наполягає на цьому. На це можна сказати наступне: (1) юдеї дуже реалістично сприймали усиновлення і (2) стосунки між Йосифом і Ісусом були набагато ближчими, ніж у разі звичайного усиновлення, тому що жоден земний батько не міг претендувати на велику близькість з Ісусом, ніж Йосиф. Не в силах людини повністю дозволити усе протиріччя між двома родоводами і встановити точні родинні зв'язки перерахованих осіб з Ісусом. Досить сказати, що ці родоводи не суперечать один одному і повністю підтверджують походження Ісуса від Давида, Його законне право на престол предка і народження від Діви Марії.

При порівнянні родоводів Матея та Луки, наміри їхніх авторів дещо різні, проте обидва наголошують на дівичому зачатті Ісуса: відкрито в розповідях про дитячі роки і скрито в самому родоводі. Найважливіше, що можна почерпнути з цих родів – не імена «батьків» Ісуса, але те що Ісус - є месіанський Цар, поставлений визначенням і справою Божою (Мт), і Божий Посланець, Який пропонує спасіння цілому світові (Лк) . Не потрібно також забувати, що Мт пише Євангеліє до євреїв, і акцентує з першого стиха на походженні Ісуса від Давида і від Авраама: родовід демонструє, що Він нащадок Давидового царства, і обіцянок, які дістав колись Авраам . Каже Матей «Родовід Ісуса Христа, сина Давида, сина Авраама». А Лк, в свою чергу, звертає свою Благовість на проповідь до язичників, починає від Христа і веде до Бога і Адама, акцентуючи тим самим на універсальності спасіння, яке несе Ісус Христос. Звідси протиставлення неслухняного «сина Божого» Адама і слухняного Сина Божого Нового Адама, Христа. Підкреслюється приналежність Христа всьому людському родові, а не тільки «сімені Авраамовому», в контексті проповіді до язичників, яка мала велику вагу для Лк.

У нашій дипломній роботі ми зробили дослідження, щодо значення родоводу Ісуса Христа в синоптичних Євангеліях. Глибоке вивчення синоптичних Євангелій, та родоводу Христа, який має тяглість зі Старого Завіту, дозволило побачити всю Історію Спасіння людини від Адама (про якого згадує Лука в своїй генеалогії) і до Христа (родовід Якого описує Матей). А найголовніше, що з цієї праці можна багато почерпнути як семінаристам для глибокого пізнання Слова Божого, так і для священників, які проповідують вірним і сіють це невичерпне Слово Христа.

Наше дослідження не є вичерпним. Ця дипломна робота може стати початковим джерелом для поглибленого вивчення даної проблематики – родоводів, а також вивчення синоптичної проблеми в цілому.

Ми свідомі того, що ці міркування щодо родоvodu Господа Нашого Ісуса Христа, не претендують бути істиною в останній інстанції. Тому подальші дослідження можуть і мають тривати, поглиблюючи метод та шлях нашого дослідження.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 РОДОВОДИ В СТАРОМУ ЗАВІТІ

1.1. Значення імені та родоvodu

1.2. Родоводи в П'ятикнижжі

1.2.1. Родоводи в кн. Буття

1.2.2. Родоводи в кн. Вихід

1.2.3. Родоводи в кн. Чисел

1.3. Родовід в кн. Рути

1.4. Родоводи в кн. 1 Хронік

1.5. Родоводи в літературі реставрації

1.5.1. Родоводи в кн. Езри

1.5.2. Родоводи в кн. Неємії

РОЗДІЛ 2 РОДОВІД МАТЕЯ 1,1-17

2.1. Контекстуальний аналіз

2.1.1. Основні відомості про Євангелія від Матея

2.1.2. Структура Євангелія

2.1.3. Ширший контекст

2.1.4. Вужчий контекст

2.1.5. Приготування тексту

2.2. Синтаксичний аналіз

2.2.1. Лексикон

2.2.2. Синтаксис речень

2.2.3. Структура уривку

2.3. Семантичний аналіз

2.4. Прагматичний аналіз

2.4.1. Ситуаційний контекст

2.4.2. Сучасний контекст

РОЗДІЛ 3 РОДОВІД ЛУКИ 3,23-38

3.1. Контекстуальний аналіз

3.1.1. Основні відомості про Євангелія від Луки

3.1.2. Структура Євангелія

3.1.3. Ширший контекст

3.1.4 Вужчий контекст

3.1.5. Приготування тексту

3.2. Синтаксичний аналіз

3.2.1 Лексикон

3.2.2. Синтаксис речень

3.2.3. Структура уривку

3.3. Семантичний аналіз

3.4. Прагматичний аналіз

3.4.1. Ситуаційний контекст

3.4.2. Сучасний контекст

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ